

De wereld van morgen voor de jonge humanisten

Hoe zou de wereld er in de toekomst uit kunnen zien? is een vraag, die de mensen steeds heeft bezig gehouden. Optimisten en pessimisten hebben zich uitgeleefd in de meest gewaagde voorspellingen en ook nu nog verschijnen er van tijd tot tijd romans over dit thema op de boekenmarkt. Schrijvers als Aldous Huxly en George Orwell geven ons hun schrikwekkende toekomstfantasieën over een wereld, waar het met de persoonlijke vrijheid, de gelijkheid van de mensen en al die andere waarden die ons dagelijks overspoelen, heel anders is gesteld dan nu. George Orwell schrijft over een staat, waarin ieders doen en laten wordt gecontroleerd door televisiecamera's en verdekt opgestelde microfoons. Geen moment kan men eens rustig zichzelf zijn. Aldous Huxly vertelt ons over een samenleving waar gevoelens uitgebannen worden, omdat ze nutteloos zijn. Kinderen worden er opgevoed in instituten en een gezin wordt er beschouwd als een praehistorische instelling.

Naast deze voorspellers zijn er mensen geweest, die getracht hebben een wereld te construeren, die in alle opzichten ideaal was. Sommige van hen, zoals Robert Owen, Gandhi en Frederik van Eeden hebben zelfs een poging gedaan, om hun ideeën in het klein te verwezenlijken. Na korte of lange tijd moesten de meeste van hen echter teleurgesteld toegeven, dat hun verwachtingen te hoog gestemd geweest waren. De herinneringen aan deze utopisten wekken bij velen nog slechts een meelijwekkende glimlach op, omdat men hen ervaart als fantasten, die niet met beide benen op de grond staan. Alhoewel hun pogingen om deze wereld te hervormen niet met een spectaculair resultaat zijn beloond, heeft hun houding toch inspirerend gewerkt op talrijke staatslieden en andere denkers.

Ja, eigenlijk heeft ieder mens de utopist in zich. Dat wil niet zeggen, dat we allemaal een mooi afgerond beeld hebben van een maatschappij, zoals wij die graag zouden zien, maar het betekent dat we toch wel onze ideeën hebben over bepaalde facetten van zo'n samenleving.

Dit idealisme, want daar komt het op neer, uit zich door lidmaatschappen van allerlei verenigingen op levensbeschouwelijk en maatschappelijk gebied. Waarom toch glimlachen de mensen even meelijwekkend als er over idealisme gesproken wordt, als wanneer er van utopisme sprake is? Het antwoord schuilt misschien voornamelijk in de vorm, waarin het georganiseerde idealisme zich tot nu toe in de historie heeft geuit. U kent de vele organisaties, die aan het begin van deze eeuw als paddestoelen uit de grond rezen en waarvan de vervulling van de doelstellingen een hemel op aarde zou bewerkstelligen. Waarschijnlijk zijn het juist de extreme figuren uit deze organisaties geweest, die het idealisme geen goed hebben gedaan. Deze fanatieke figuren onderscheiden zich niet alleen door hun ideeën, maar ook door hun kleding en hun houding tegenover de rest van de wereld. Enkele van hen lopen nu nog rond, als antiquiteiten en ze worden geduld met een glimlach. Maar mag nu hun houding, die wij als een beperktheid ervaren, een reden zijn om alle idealisme overboord te gooien? Veeleer toch zullen we moeten zoeken naar andere vormen, die passen bij deze tijd en die passen bij de jongeren van nu. Want alleen als de jongeren zich mede inzetten, heeft een ideaal een kans van slagen.

In deze wereld van termen zouden we kunnen spreken van een neo-idealisme. Dit neo-idealisme van de jongeren van nu is afgestemd op ieder mens persoonlijk. De collectieve beleving van de gemeenschappelijke idealen van vroeger heeft plaats moeten maken voor de eis van de individuele stellingname van nu. De jongeren laten zich niet meer in grote massa's organiseren onder leuzen en vage termen, noch die van de socialisten, noch die van de liberalen, noch die van de humanisten.

Termen als persoonlijke verantwoordelijkheid, persoonlijke vrijheid en algemene menselijke waardigheid zijn door hun grote vaagheid niet toereikend om de jongeren te inspireren en zij leiden eerder tot een geestelijk schouderophalen, dan tot een constructieve houding. Toch heeft het humanisme, dat deze termen in haar vaandel voert, een aantrekkingskracht op jongeren en wel vooral omdat het humanisme de eis stelt van die persoonlijke stellingname. Het humanisme stimuleert die stellingname als zodanig, zonder te pogen, de kleur er van te beïnvloeden. Daarom is het ook mogelijk, dat socialisten en liberalen, dienstweigeraars en militairen, drankbestrijders en gematigden onder één dak wonen. Hierin schuilt naar mijn mening de grote kracht van het humanisme.

Er is één trek, die alle humanisten gemeen hebben en dat is een grote sociale bewogenheid, die de bron is van de idealistische ideeën, die ze er op na houden. Het welzijn van de gehele mensheid is een zaak die hen beroert en die hen inspireert tot de meest verheffende denkbeelden. Onder deze idealen zijn er, die evenzeer thuis horen in het christendom en dus niet een specialiteit zijn van het humanisme. Denkt U maar eens aan idealen als wereldvrede, verbroedering der mensheid en zulke schone leuzen. Het zijn kastukken voor propaganda-acties, waarachter ieder zich gaarne stellen zal, terwijl haast niemand durft geloven in de verwezenlijking. Toch laat men zich door de leuzen in slaap wiegen, zonder zich echter op de mogelijkheden voor de verwezenlijking te bezinnen. En dat deze mogelijkheden er zijn, daar ben ik van overtuigd. Niet, omdat ik nu zo'n groot vertrouwen in de mensheid heb, maar omdat de huidige omstandigheden ons er toe gaan dwingen. De belangrijkste onder die omstandigheden is wel de ontwikkeling naar steeds grotere staatkundige eenheden.

Eens was er een tijd, dat Amsterdam en Haarlem in een bloedige strijd waren gewikkeld. Nu hebben de Amsterdammers de Haarlemmers lief als zichzelf. Ook zal haast geen enkele Nederlander meer een tiendaagse veldtocht overwegen tegen België. Nee, de spanningen van betekenis hopen zich nu op tussen continenten omvattende blokken, waarvan de hele wereld er nog maar drie kent, het communisme, het „Westen” en Azië. De moderne verkeersmiddelen hebben het mogelijk gemaakt, dat U binnen een week de belangrijkste centra van deze blokken kunt bezoeken. De wereld wordt bij de dag kleiner. Het streven naar grotere eenheden kunt U zien in de al redelijk geslaagde pogingen om te komen tot een BENELUX en in de gedachte aan een Verenigd Europa. Daarboven troont reeds de Verenigde Naties als een nog zwakke poging, het wereldgebeuren te beheersen. Het zijn niet de idealistische overwegingen geweest, die deze ontwikkelingen hebben veroorzaakt, factoren van sociaal-economische en militaire aard hebben ons er toe gedwongen over onze landsgrenzen heen te zien.

Voor een goed functioneren van een eventueel supra-nationaal gezag is het echter noodzakelijk, dat alle burgers der deelnemende staten zich solidair voelen, anders dreigt zo'n gezag een formaliteit te worden, die iedere wezenlijke inhoud mist. Deze algemene menselijke solidariteit is nu weer een van de belangrijkste trekken van het moderne humanisme.

Van een humanist mag men verwachten, dat hij zich eerst wereldburger voelt, dan Nederlander, dan Amsterdammer en in laatste instantie pas supporter van Ajax. Nog al te vaak geldt echter wat Wim Kan in een van zijn oudejaarsavond-programma's stelde: „In een mensenhart wordt het kouer als de belangetjes verder buiten zijn tuintje groeien”. Het bij ons kunstmatig aangekweekte gevoel van vaderlandsliefde en nationalisme zal dezelfde weg moeten gaan als het stedelijk en provinciaal chauvinisme en overschaduwde moeten worden door een eenvoudige menselijke solidariteit, die zich niet in laat perken door landsgrenzen, noch tot continenten bepaald blijft. Vooral voor jongeren zijn de problemen rond het internationalisme van veel belang en het georganiseerde humanisme biedt hier een mogelijkheid, om voor die jongeren een centrum te vormen, waar ze elkaar kunnen ontmoeten, zonder dat ze door het feit van die ontmoeting al onder een politieke vlag varen. Door regelmatige kennis te laten nemen van de internationale problemen, werkt men mede aan de bewustmaking van het internationalisme als ideaal.

Het Humanistisch Verbond heeft zijn sporen op dit terrein al verdiend. Een rapport over de onderontwikkelde gebieden heeft er toe bijgedragen, dat velen met dit probleem zijn geconfronteerd en een actieve steun aan de Nederlandse Organisatie Voor Internationale Bijstand is dan ook te verwachten. Het is echter niet alleen de steun aan onderontwikkelde gebieden die van ons geëist wordt, wij zullen moeten leren, dat het belang van de wereld voorgaat, boven het belang van ons land. Voor velen zal dit een moeilijke zaak zijn. U ziet dat als U bemerkt hoeveel moeilijkheden er al ontstaan als ons landsbelang gaat boven het belang van één gemeente. De vorming van een economische Unie met België heeft jaren van voorbereiding en touwtrekken gekost, voordat men tot overeenstemming kwam. Het is dan ook te verwachten, dat een supra-nationaal gezag niet op korte termijn

verwezenlijkt kan worden. Dat we er toe gedwongen zullen worden om de wegen voor de verwezenlijking te zoeken en te bewandelen, dat staat voor mij wel vast.

Het is echter zaak geen kloof te doen ontstaan tussen de ideële bereidheid en geschiktheid van de partners en de economische of strategische noodzakelijkheid. Geestelijke rijpheid zal vooraf moeten gaan of gelijktijdig gevormd worden, doch mag niet achteraan komen. Dit zou grote gevaren inhouden.

De Humanistische Jongeren Gemeenschap, de jongerenorganisatie van het Humanistisch Verbond vierde met Pasen haar tienjarig bestaan met een voor alle jongeren tussen achttien en dertig jaar toegankelijk congres in Nunspeet. Voor een deel stond dit congres in het teken van internationalisme, met de bedoeling, de discussies hierover op langere termijn te stimuleren. Op deze wijze hopen wij bij te kunnen dragen aan het ideaal van de wereldverbondenheid.

De politieke apathie en onverschilligheid, die er bij vele jongeren bestaan en heus niet bij de jongeren alleen en die zij verdedigen onder het motto „Wij kunnen er toch niets aan doen”, is een houding, die wel historisch verklaarbaar is, maar die door de humanistische jongeren wordt verworpen, omdat wij van mening zijn, dat het juist op de houding van ieder individu aankomt bij de verwezenlijking van een ideaal. De wegen, die wij bewandelen, zijn niet meer van de spectaculaire betogingen, de vlammende resoluties en protesten van weleer. U kunt dat betreuren, maar wij vinden dat we gewonnen hebben aan realiteit en daarmee aan effect.

„De oudere generatie kan in staat zijn, de aard van de komende veranderingen te voorzien en haar scheppende verbeelding kan gebruikt worden, om de nieuwe politiek te formuleren, maar het nieuwe leven zal slechts door de jongere generatie werkelijk geleefd worden. Zij zullen de nieuwe waarde beleven, die de ouderen slechts in theorie belijden”, schreef de socioloog Karl Mannheim in zijn boek „Diagnose van deze tijd.”

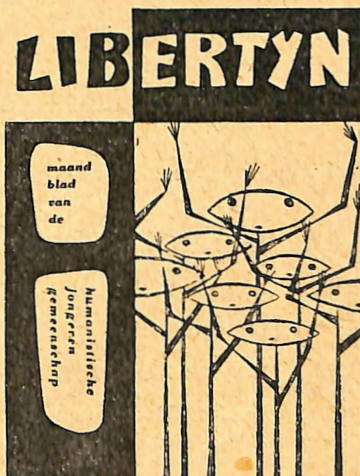
Dat het internationalisme één van die nieuwe waarden zal zijn, is mijn vaste overtuiging. Het is een uitdaging van de tijd, die wij zo goed mogelijk dienen te beantwoorden.

Het woord is aan ons.

E. W. HOMMES

maandblad h.j.g.

**WAT
LEEFT ER
ONDER DE
JONGEREN?**

redactiesecretaris: johan hardick, spijkerstraat 42, arnhem

administratie: tine bouterse, kijkduinstraat 58^{III}, amsterdam

abbonement f 2.- per jaar

postrekening 584802 ten name van penningmeester
h.j.g. te hardinxveld-giessendam.

HET WOORD VAN DE WEEK

27 april 1958

VERSCHIJNT WEKELIJKS

11e jaargang nr. 17

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

De Heer
Mevrouw
Mejuffrouw

D. TH. WITTE
ROOSEVELTLAAN 143
AMSTERDAM - 10

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Oudegracht 152, Utrecht

Lezingen voor de radio

- 4 mei (VARA) „De prijs der vrijheid”, Dr. B. W. Schaper.
11 mei (VARA) (nog niet bekend), Hella S. Haasse.
12 mei (AVRO) „De opvoeding in de Jeugdbeweging”, Dr. L. van Gelder.
18 mei (VARA) (nog niet bekend), Dr. G. W. Huygens.
25 mei (VARA) „Waarheid en waarde in godsdienst en humanisme”,
Prof. Ir. P. J. Mazure.
-

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Administratie: Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht, Postgiro 304960.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 4,— p. j., buitenland f 4,60 p. j., losse nummers f 0,25.